

Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка

ІНІІ інститут історії, права та міжнародних відносин

Кафедра філософії та соціальних наук

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Філософія освіти

другий (магістерський) рівень

галузь знань 01 Освіта

спеціальність 014 Середня освіта (Географія)

освітньо-професійна програма Середня освіта (Географія)

Мова навчання українська

Погоджено науково-методичною комісією ІНІІ
інституту історії, права та міжнародних
відносин

14 вересня 2019 р.

Голова – (Моцак С.І. к. пед. н., доцент)

Суми - 2019

Розробник:

Наумкіна О.А., кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри філософії та соціальних наук

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри філософії та соціальних наук

Протокол № 1 від 30 серпня 2019 р.

Завідувач кафедри

Снегірьов І. О., к. філос. н., доцент

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	магістр	обов'язкова	
		Рік підготовки:	
I-й		I-й	
Семестр			
Загальна кількість годин – 90		2-й	2-й
		Лекції	
16 год.		4 год.	
Практичні, семінарські			
12 год.		4 год.	
Консультації			
2 год.		2 год.	
Самостійна робота			
60 год.		80 год.	
Вид контролю: залік			

1. Мета вивчення навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна «Філософія освіти» вивчається магістрантами першого курсу. Вона має важливе значення для підготовки майбутніх фахівців та є обов'язковою складовою частиною циклу суспільних дисциплін.

Філософія освіти наразі виступає методологічним орієнтиром модернізаційних процесів в освіті, розкриває актуальні проблеми освіти в її філософській рефлексії, а саме: онтологічні, антропологічні, епістемологічні, аксіологічні, культурологічні. Мова йде про філософію освіти як загальну парадигму організації і змісту всього знання, про світоглядні цінності, які закладаються в освітній діяльності і які визначають особистісну позицію, роль і способи поведінки в суспільстві.

Навчальний курс розкриває суть стратегії освіти та її співвідношення з новою освітньою парадигмою. Розглядаються проблеми диференціації шкільного навчання та його профілізації, а також формування шкільного інноваційного простору в цілому. Окремо звертається увага на розбудову іміджу нової школи та синергетичність розвитку освіти.

Метою викладання навчальної дисципліни є формування в магістрантів цілісного погляду на освітній процес, його трансгрес і суперечливий характер розвитку, глибоке засвоєння сучасних проблем освіти і з'ясування шляхів їхнього вирішення, а також філософське осмислення сучасної інноваційної освіти.

Основними завданнями вивчення дисципліни є:

- глибоке засвоєння магістрантами філософської сутності та змісту системи освіти;
- розуміння ними освіти як геному суспільного розвитку;

- усвідомлення актуальності нової інноваційної освіти в умовах глобальної інформатизації;
- засвоєння теоретичних та методологічних основ впровадження інноваційних технологій в превентивну освіту;
- розуміння особливостей синергетичної парадигми та синергетичної моделі педагога;
- володіння базовими навичками філософсько-критичного аналізу освітніх явищ;
- аналітичне ставлення до професійної діяльності в широкому контексті викликів сучасності.

На забезпечення досягнення означеної мети та завдань вивчення навчальної дисципліни і відповідно до змісту цієї програми, а також інших програмних документів навчально-методичного характеру, навчально-освітні заходи пов'язані з проведенням лекційних, семінарських занять та виконанням студентами самостійної роботи, що в цілому передбачає засвоєння студентами теоретичних знань з навчальної дисципліни, набуття ними навичок критичного мислення та здатності вирішувати різноманітні проблеми в професійній сфері.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні оволодіти наступними **програмними компетентностями**:

- Здатність навчатися протягом усього життя в контексті неперервної фахової підготовки і соціального життя, вдосконалювати й розвивати свій інтелектуальний і загальнокультурний рівень з високим рівнем самостійності **(ЗК-1)**.
- Здатність критично осмислювати основні світоглядні теорії і принципи у навчанні та професійній діяльності **(ЗК-2)**.
- Здатність застосовувати елементи теоретичного та експериментального дослідження в професійній діяльності вчителя **(ФК -12)**.

2. Передумови для вивчення дисципліни

Навчальна дисципліна «Філософія освіти» логічно та змістовно пов'язана з такими курсами, як: «Філософія», «Соціологія», «Логіка», «Політологія», «Релігієзнавство», «Етика», «Естетика», «Педагогіка», «Історія педагогіки», «Психологія», «Культурологія» тощо.

Вивчення дисципліни передбачає дотримання положень Кодексу академічної доброчесності СумДПУ імені А.С.Макаренка, затвердженого наказом № 420 від 30 вересня 2019 р.

3. Результати навчання за дисципліною

Оволодіти загальнонауковими компетентностями, спрямованими на формування системного наукового світогляду, професійної етики та загального географічного кругозору **(ПРН-1)**.

Застосовувати наукові підходи до визначення сутності поняття освіти та освітніх процесів. Оцінювати та співставляти основні світоглядні теорії і принципи

у навчанні та професійній діяльності. Пояснювати роль освіти в житті людини, мати уявлення про способи зберігання і передавання соціального досвіду і базисних цінностей культури (ПРН-2).

4. Критерії оцінювання результатів навчання

Кількість балів	Критерії оцінювання навчальних досягнень студента
90–100	Оцінка « відмінно » виставляється за повні, систематичні, логічно викладені знання. Студент повинен розуміти суть філософської парадигми кожної історичної епохи, місце в ній конкретних представників філософської думки, коло їх ідей і суть їх внеску в розвиток філософії. Він повинен володіти категоріальним апаратом, навичками логічного доведення, мати власну позицію по суті поставлених питань. Контрольні заходи виконані лише з незначною кількістю помилок.
82–89	Оцінка « добре » передбачає, що, в цілому володіючи матеріалом, студент допускає незначні неточності та окремі помилки, виклад недостатньо систематизований, розуміння суті понять та категорій не завжди чітке. Контрольні заходи виконані вище середнього рівня з кількома помилками
74–81	Оцінка « добре » передбачає, що, в цілому володіючи матеріалом, студент допускає незначні неточності та окремі помилки, виклад недостатньо систематизований, розуміння суті понять та категорій не завжди чітке. Контрольні заходи виконані вірно з певною кількістю суттєвих помилок.
64–73	Оцінка « задовільно » виставляється студенту, який має суттєві недоліки у викладі навчального матеріалу, має прогалини у знаннях, потребує навідних питань і не може самостійно побудувати логіку відповіді. Разом з тим оцінка «задовільно» передбачає засвоєння вузлових питань, розуміння суті основних проблем курсу. Контрольні заходи виконані непогано, але зі значною кількістю недоліків.
60–63	Оцінка « задовільно » виставляється студенту, який має суттєві недоліки у викладі навчального матеріалу, має прогалини у знаннях, потребує навідних питань і не може самостійно побудувати логіку відповіді. Разом з тим оцінка «задовільно» передбачає засвоєння вузлових питань, розуміння суті основних проблем курсу. Виконання контрольних заходів задовольняє мінімальним критеріям.
35–59	Оцінка « незадовільно » виставляється студенту, який не розуміє суті поставлених питань, не має знань основних проблем та понять курсу філософії, не орієнтується в змістові основних епох розвитку філософської думки. Студенту надається можливість скласти оговорені

	контрольні заходи для поліпшення підсумкової оцінки.
0–34	Студент повинен повторно освоювати навчальний матеріал дисципліни.

Розподіл балів

Поточний контроль										Разом	Сума
РОЗДІЛ 1					РОЗДІЛ 2				НДР		
Г 1.1.	Г 1.2.	Г 1.3.	Г 1.4.	Г 1.5.	Г 2.1.	Г 2.2.	Г 2.3.	Г 2.4.			
Поточний контроль										60	100
5	–	5	10	–	5	–	5	–	30		
Контроль самостійної роботи										40	
–	10	–	–	10	–	10	–	10			

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	відмінно
82 - 89	B	добре
74 - 81	C	
64 - 73	D	задовільно
60 - 63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1 - 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

5. Засоби діагностики результатів навчання

Ідентифікація та облік знань магістрантів проводиться, як правило, під час семінарських занять з конкретних тем, а також під час складання заліку.

Формами контролю є: поточний, проміжний та семестровий (підсумковий). Здійснення поточного контролю забезпечується під час проведення семінарських занять і має на меті перевірку рівня підготовленості магістрантів. Формами проведення поточного контролю є: усне опитування магістрантів; виступи з доповідями; наукові есе, анотації статті з філософії освіти, презентації результатів виконаних завдань, написання статей (тез) тощо.

Проміжний контроль відбувається у вигляді контрольних робіт з відповідних розділів, що проводяться в письмовій формі та передбачають вирішення магістрантами контрольних завдань: надання відповідей на

контрольні питання, вирішення проблемно-творчих завдань та тестів.

Семестровий (підсумковий) контроль відбувається у вигляді заліку. При цьому враховуються результати оцінювання поточної роботи магістрантів.

Питання для підсумкового контролю знань з дисципліни «Філософія освіти»

1. Проблемне поле філософії освіти: спроби окреслення проблематики.
2. Специфіка предмету філософії освіти.
3. Етапи становлення філософії освіти.
4. Структура, основні функції та завдання філософії освіти.
5. Філософії освіти у контексті євроінтеграції України
6. Поняття «дух епохи»: його зміст та структура.
7. «Дух епохи» та його вплив на розвиток освіти. Природовідповідність як принцип античної філософії і теорії виховання.
8. «Бог є дух»: сутність середньовіччя. Особливості схоластичного типу освіти.
9. Система освіти в Києво-Могилянській академії (1659 – 1817 рр.).
10. Цілі, зміст і методи класичного типу освіти.
11. Технократична, (модерністська) освітньо-виховна парадигма.
12. Виклики сучасної епохи і становлення постнекласичної парадигми освіти.
13. Особливості постнекласичної науки.
14. Синергетика: ключові принципи та світоглядні й методологічні наслідки.
15. Арсенал синергетики в модернізації змісту сучасної освіти.
16. Методологічні можливості синергетики в освіті.
17. Інноваційність як провідний принцип сучасної освіти.
18. Проблема інновацій та традицій в освіті: світоглядно-методологічний аспект.
19. Інноваційна освіта і ментальність.
20. Превентивна освіта як чинник соціалізації та проєктивного моделювання соціальних систем в умовах сучасних наукомістких технологій (hi-tech та hi-hume).
21. Превентивна освіта і постнекласична філософсько-освітня парадигма: поняття, зміст та її роль в процесах модернізації сучасного суспільства.
22. Провідні методологічні принципи імплементації превентивної освіти.
23. Філософський аналіз моніторингу та диференціації в освіті. Започаткування нової освіти.
24. Концептуальні засади НУШ.
25. Формування нового освітнього простору на принципах педагогіки партнерства.
26. Етика освіти: освітнє середовище та позиції учасників освітнього процесу.
27. Роль і місце вчителя в системі НУШ.
28. Критичне мислення як наскрізне вміння сучасної людини.
29. Критичне мислення: проблема визначення, основні характеристики.

30. Шляхи формування критичного мислення в умовах НУШ.
 31. Роль філософських дисциплін у розвитку критичного мислення.

6. Програма навчальної дисципліни

6.1. Інформаційний зміст навчальної дисципліни

Розділ 1. ФІЛОСОФІЯ ОСВІТИ: СУТНІСТЬ ТА ЗМІСТ

- Тема 1.1.** Філософія освіти як галузь наукового знання.
Тема 1.2. Освіта як геном суспільного розвитку. Постнекласична парадигма освіти.
Тема 1.3. Синергетика як постнекласична трансформація наукового знання та її вплив на філософію освіти.
Тема 1.4. Філософсько-методологічні засади інноваційної освіти.
Тема 1.5. Філософський аналіз моніторингу та диференціації в освіті. Започаткування нової освіти.

Розділ 2. ФІЛОСОФСЬКІ АБРИСИ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ

- Тема 2.1.** Філософський дискурс сучасних технологій в інноваційній освіті.
Тема 2.2. Теоретичні та методологічні засади впровадження превентивної освіти в умовах сучасних наукомістких технологій (hi-tech та hi-hume).
Тема 2.3. Формування інноваційного освітнього простору в умовах НУШ.
Тема 2.4. Філософія і критичне мислення в трансформації сучасної освіти.

6.2. Структура та обсяг навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин									
	Денна форма					Заочна форма				
	Усього	у тому числі				Усього	у тому числі			
		Лекції	Практ.	Конс.	Сам.роб		Лекції	Практ.	Конс.	Сам.роб
РОЗДІЛ 1. ФІЛОСОФІЯ ОСВІТИ: СУТНІСТЬ ТА ЗМІСТ										
Тема 1.1. Філософія освіти як галузь наукового знання.	10	4	2		4	9				9
Тема 1.2. Освіта як геном суспільного розвитку. Становлення постнекласичної парадигми освіти.	8	2	2		6	9				9
Тема 1.3. Синергетика як постнекласична трансформація наукового знання та її вплив на філософію освіти.	8	2	2		4	11	2			9
Тема 1.4. Філософсько-методологічні засади інноваційної освіти.	12	2	2		6	11		2		9
Тема 1.5. Філософський аналіз моніторингу та диференціації в освіті. Започаткування нової освіти.	8				8	10				10
Разом за розділом I	46	10	8		28	50	2	2		46

РОЗДІЛ 2. ФІЛОСОФСЬКІ АБРИСИ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ										
Тема 2.1. Філософський дискурс сучасних технологій в інноваційній освіті.	10				10	9				9
Тема 2.2. Теоретичні та методологічні засади впровадження превентивної освіти в умовах сучасних наукомістких технологій (hi-tech та hi-hume).	12	2	2		8	11	2			9
Тема 2.3. Формування інноваційного освітнього простору в умовах НУШ.	10	2			6	11		2		9
Тема 2.4. Критичне мислення як ключове вміння людини ХХІ століття	12	2	2	2	8	9			2	7
Разом за розділом II	44	6	4	2	32	40	2	2	2	34
Усього годин	90	16	12	2	60	90	4	4	2	80

Теми практичних (семінарських) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Сутність і зміст філософії освіти.	2	-
2	«Дух епохи» як загальна парадигма розвитку освіти. Формування постнекласичної освіти.	2	-
3	Синергетика як постнекласична трансформація наукового знання та її вплив на філософію освіти.	2	-
4	Філософсько-методологічні засади інноваційної освіти.	2	2
5	Теоретичні та методологічні засади впровадження превентивної освіти в умовах сучасних наукомістких технологій (hi-tech та hi-hume).	2	2
6	Філософія і критичне мислення в трансформації сучасної освіти.	2	-
	Разом	12	4

7. Рекомендовані джерела інформації

Основні:

1. Філософія освіти і науки: навч. посіб. / І. С. Алексейчук та ін. Слов'янск, 2019.
2. Філософські основи освіти: конспект лекцій для студ. Укр. інж.-пед. акад. Харків: УПА, 2019.
3. Практикум з філософії освіти: навчально-методичний посібник / О. С. Пономарьов, І. В. Костира. Харків: НТУ «ХПІ», 2019.
4. Андрущенко В. П. Глобальні тренди розвитку освіти ХХІ століття. *Практична філософія*. 2019. №2.

Додаткові:

1. Базалук О.О., Юхименко Н.Ф. Філософія освіти. Навчально-методичний

- посібник. Київ: Кондор, 2010.
2. Навчальний посібник з курсу «Філософія освіти» для осіб, що навчаються в магістратурі за спеціальністю «Педагогіка вищої школи». / Т.Н. Кучера, Л.І. Насонова, В.В. Дейнека. Харків: ХНМУ, 2015.
 3. Саух П.Ю. Сучасна освіта: портрет без прикрас»: монографія. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2012.
 4. Філософсько-методологічні засади підвищення якості вищої освіти в Україні: європейський вимір / В. П. Андрущенко, М. І. Бойченко, Л. С. Горбунова. Київ: Педагогічна думка, 2012.
 5. Цикін В. О., Бріжата І. А. Філософський дискурс сучасної інноваційної освіти. Суми: СумДПУ ім. А.С.Макаренка, 2014.
 6. Наумкіна О. А. Превентивність як атрибут сучасної освіти. Філософія науки: традиції та інновації. 2015. № 1 (11).
 7. Щербина-Яковлева О. Ю. Компетенції та компетентності: оновлення категоріального апарата в інноваційних технологіях вищої освіти. Філософія науки: традиції та інновації. 2017. № 1 (15).

Інформаційні ресурси

1. <http://www.nbuv.gov.ua/> – Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського
2. https://sites.google.com/site/practicsophy/practical_philosophy – сайт українського часопису «Практична філософія»
3. <http://www.philosopheducation.com/index.php/ua/> – журнал «Філософія освіти» (каталог видань).

8. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

1. Навчальний план.
2. Підручники та навчальні посібники.
3. Інструктивно-методичні матеріали до семінарських та самостійних занять.
4. Контрольні роботи, питання до заліку для діагностики успішності студентів.
5. Аудіовізуальні (екранно-звукові) та мультимедійні (комп'ютер з підключеними до нього аудіо- та відео-технічними пристроями) засоби навчання.